

Estiu del 61. Europa

JOAN FRANCESC
MIRA

Per raons que ara no són del cas (el cas, supose, es veurà a mitjan desembre), un jove col·lega del ram de l'antropologia m'ha fet quatre llargues entrevistes o interrogatoris sobre alguns aspectes de l'itinerari de la meua vida en anys que són ja remots. Qui sap si m'he fet massa vell, o si aquelles dècades dels 60, els 70 i els 80 del segle passat (i tan "passat", ai las...) s'han convertit ja en història. I de camí, recomane vivament als amants de la bona literatura de memòria que llegisquen amb calma *La última posada* (crec que encara no hi ha traducció catalana) del gran Imre Kertész, mort a Budapest la primavera d'enguany. Espere que els seus records, més valuosos que els meus, siguin encara història contemporània, no medieval o antiga. De manera que, en una de les entrevistes l'interrogador em preguntava sobre les meues temporades d'"experiència obrera" a l'Alemanya dels primers anys seixanta. En una empresa metal·lúrgica, per exemple. I jo explicava, tal com ací ho transcrib: "Jo vaig estar treballant sobretot en una màquina, que d'eixa sí que me'n recordaré tota la vida, perquè era la meua, que era per refinar o calibrar barres d'acer, ... barres que eixien del forn, les treien cobertes d'una crosta, les posaven en líquid, en aigua, les deixaven allí, i després ja les duïen a una màquina, que les acabava de netejar i ja els donava el diàmetre exacte, estava calibrat..." "I estaves tu allí, en eixa màquina?" "Sí. I a eixa màquina venia una grua, i et deixaven una garba de barres llargues i tu amb unes tenalles, un guants i tal, enxufaves una barra pel forat d'un extrem de la màquina, per-

què entrava en la màquina, i la màquina l'anava xuplant i l'anava rodant a tota pastilla; i entre l'espècie de canal on estava la garbera de barres que tu anaves posant i l'entrada del forat, hi havia com un tros així, i si el final de la barra per casualitat estava tort d'una determinada manera, podia passar que el mateix moviment de la barra a l'entrar la doblegava i el tros de barra es convertia en una espècie d'hèlix... No sé si m'entens el que vull dir..." "Sí, sí, perfectament." "Si la barra al final es queda així, al girar què passa? Pues que fa eixe moviment... I em diu el cabró del *Vorarbeiter*, el capatàs: 'Vaja vostè alerta ací, perquè sobretot durant la guerra, que treballaven dones, a més d'una li va obrir la panxa...', això em va dir el cabró. Jo vaig tindre per dins un acolloniment, mirava, mirava, i quan veia que començava a fer això, saltava cap arrere i parava..."

"Que et jugaves la vida" "I em deia: 'Durant la guerra, perquè les dones anaven més distretes...: ahí, en es-

ta màquina mateixa, ahí, ahí'... Allí la gent estava traumatitzada, perquè a Europa la segona guerra mundial van ser sobretot alemanys i russos, la guerra a Rússia, i al front oriental van fer, i després van patir, tota classe de cabronades i d'horrors, i tots estaven traumatitzats encara. Bevien com a bèsties... I va ser el temps a més que es parlava molt de la bomba atòmica, i tal... Només tenien dues obsessions... la bomba i els russos, *die Bombe, die Russen*, no podien parlar d'altra cosa que de la bomba i els russos." "I el moviment obrer estava organitzat?" "Jo què collons sé. La gent només pensava en la supervivència, supervivència... I el trauma. Com el dia que va entrar aquell, el capatàs i començà a pegar crits: 'Pareu, pareu, pareu les màquines, pareu', paren tots i diu: 'Que els russos estan fent una muralla a Berlín, estan alçant un mur...', Això era a mitjan agost del 1961: imagina't l'efecte que va fer, allò era molt heavy. A banda d'això, pensa que sobretot per als italianitos i espanyolitos que estaven arribant, que tenien vint, vint-i-cinc, trenta anys, a Alemanya hi havia milions de dones sense home, que tenien entre trenta i quaranta o quaranta-cinc o cinquanta anys... Dones entre trenta i quaranta anys, milions així. Dones sense home, i sense esperança de tindre'n perquè no n'hi havia. Hi havia tota aquella generació de milions d'homes que havien desaparegut, morts o desapareguts a la guerra, i les dones equivalents... Resultat: que les cerveseries els divendres i dissabtes a la nit, allò era..." "Una passada!" "Allí el que no sucava era perquè tenia por o perquè no volia... Però allà anaven els obreros españoles estos, andalousos i castellans, o valencians o el que fóra, i els sicilians, i napolitans i companyia, anaven en uns ulls desorbitats, allò era... Allò era tot un... que ara no t'ho pots imaginar, i això era Europa, allò era Europa que s'estava fent." Això era, i no sé si ja és història.

«COM EL DIA QUE VA ENTRAR AQUELL, EL CAPATÀS I COMENÇÀ A PEGAR CRITS: "PAREU, PAREU, PAREU LES MÀQUINES, PAREU", PAREN TOTS I DIU: "QUE ELS RUSSOS ESTAN FENT UNA MURALLA A BERLÍN, ESTAN ALÇANT UN MUR...", AIXÒ ERA A MITJAN AGOST DEL 1961: IMAGINA'T L'EFECTE QUE VA FER»